

DEN NORSKE VETERINÆRFORENING
Kongens gate 11
0153 OSLO

Deres ref:
Vår ref: 2024/240834
Dato: 03.02.2025

Svar på innspill til vedlegg til veileder om dyrehelsepersonell og ikke-medikamentelle avlusingsmetoder

Vi viser til innspill fra Den norske veterinærforening (DNV), TEKNA, Åkerblå og Fiskehelsegruppa PO6 til kap. 7 i Mattilsynets veileder om dyrehelsepersonell og ikke-medikamentelle avlusingsmetoder (heretter kalt veilederen).

Mattilsynet har gått gjennom innspillene og kommenterer disse i teksten nedenfor.

Med basis i innspillene vil vi slette kap. 7.2.1 «Vannkvalitet under ferskvannsbehandling», samt det som omhandler ferskvannsbehandling i tabell 2. I tillegg vil vi gjøre noen mindre språklige endringer der innspillene indikerer at vi ikke har vært tydelige nok.

Innledning

Mattilsynet hadde møte med DNV, TEKNA og Sjømat Norge 24.06.2024, angående vedlegget som ble publisert i veilederen i 2024.

I møtet oppfordret aktørene Mattilsynet til å sende vedlegget ut på en ny høring. Mattilsynet ga aktørene anledning til å gi innspill, med henblikk på eventuell revisjon dersom ny kunnskap tilsier dette.

I september 2024 mottok vi innspill fra DNV, TEKNA og Åkerblå inkludert fiskehelsegruppa i PO6.

Dere uttrykte bekymring knyttet til de veiledende rammene som Mattilsynet har gitt og hvilke konsekvenser dette vil få for dere som dyrehelsepersonell (DHP), for lusesituasjonen og for næringen. Videre ga dere konkrete innspill til de veiledende rammene.

Nedenfor oppsummerer vi de viktigste innspillene til vedlegget, og vurderer om disse innspillene gir grunnlag til endringer. Vi henviser til «dere» og ikke til hvem av dere som har kommet med de ulike innspillene, siden vi oppfatter at dere er ganske samstemte i deres tilbakemeldinger.

Generelle innspill

Flere av dere mener at Mattilsynet gjennom veilederen fratrukker DHP mye av deres handlingsrom, og dere uttrykker bekymring for at det vil være vanskelig (umulig) å holde kontroll på lusesituasjonen dersom man skal følge de veiledende rammene som Mattilsynet gir.

Dere viser bl.a. til at DHP må gjøre komplekse vurderinger i forbindelse med behandlinger, der fiskevelferd er ett blant flere hensyn dere må ta. Flere av dere påpeker at utslakting ikke alltid er et reelt alternativ, på grunn av begrenset slaktekapasitet og at det i perioder kan bli slaktekø.

Dere uttrykker også bekymring for at veilederen skal virke konkurransevridende for DHP, og konsekvensene av dette. Dere mener også at veilederen kan få negative konsekvenser for næringen som sådan.

Svar: Mattilsynet ser at DHP har en utfordrende rolle, og at dere både har og tar et betydelig ansvar for å bidra til minst mulig skadevirkninger av lakselus.

Samtidig er bakgrunnen for at Mattilsynet har laget veiledende rammer for IMM-behandling, betydelige velferdsutfordringer med høy dødelighet i forbindelse med slik behandling. Det er dermed et klart behov for en endring i praksis.

De veiledende rammene i vedlegget er også en respons på innspill fra DHP som ønsker en mer konkret grenseoppgang i veilederen om IMM og dyrehelsepersonell. Vedlegget er ment å gi DHP et bedre beslutningsgrunnlag, også overfor oppdretter/dyreeier.

Vi mener tydelige rammer vil virke mindre konkurransevridende for DHP og vurderer at vi gjennom risikobasert tilsyn lettere kan avdekke uforsvarlig praksis hos DHP.

Det er oppdretter som har ansvaret for at fisken har tilfredsstillende velferd under hele livsløpet. Oppdretter er også ansvarlig for å iverksette tiltak for å forhindre at stadig nye fiskegrupper som er i risikozonen må behandles. Mattilsynets overordnede mål med dette vedlegget er å bedre velferden for oppdrettslaks. Vedlegget vil på kort sikt kunne få negative økonomiske konsekvenser for enkelte næringsaktører. På lengre sikt tror vi også næringen vil være tjent med å sikre bedre fiskevelferd gjennom mer effektiv forebygging av lakselus.

For at oppdretter skal kunne gjøre en tilfredsstillende risikoanalyse og iverksette gode tiltak, er det viktig at DHP kommer med tydelige tilbakemeldinger og anbefalinger. Her kan DHP bruke de veiledende parameterne som en støtte. Det er forventet at DHP journalfører sentrale råd og faglige vurderinger. Dette er spesielt viktig når det blir tatt en beslutning om å behandle med parametere i «høyrisiko».

Vi presiserer at oppdretter gjennom god internkontroll og beredskap skal sikre kontroll med lakselus. Det er sannsynlig at veilederen på kort sikt vil medføre at oppdretter på eget initiativ eller i samråd med DHP i større grad velger slakting/avliving som tiltak for å kontrollere lusesituasjonen framfor belastende behandlinger. På lengre sikt ønsker vi at innstramninger på bruken av IMM-behandlinger skal være med på å bidra til bedre forebygging mot lus. Manglende slaktekapasitet kan ikke rettfærdiggjøre uforsvarlig behandling av dyr. Strengere kriterier for når fisk kan behandles skal bidra til å gi bransjen ytterligere insentiver til å sikre tilstrekkelig slaktekapasitet.

Veilederen skal også bidra til at utstysleverandører utvikler metoder og utstyr som er egnet ut fra hensynet til fiskens velferd.

Vi ser at det er umulig å gi rigide grenseverdier, og har derfor tydeliggjort i veilederen at de angitte verdiene er veiledende og ikke lovpålagte. Dersom du avviker fra disse må du som tidligere nevnt begrunne hvorfor du mener behandlingen er forsvarlig, og journalføre dette spesielt.

Kunnskapsgrunnlaget

Dere uttrykker at kunnskapsgrunnlaget for de veiledende rammene ikke er godt nok, og at erfaringsbasert kunnskap bl.a. gjennom innspill fra dyrehelsepersonell ikke ble tilstrekkelig hensyntatt.

Svar: Vi viser til referanseliste i vedlegget som utgjør kunnskapsgrunnlaget, for eksempel «Laksvel» sine vurderinger i normalsituasjoner (framgår av fotnote * i tabell).

Grenseoppgangen mht. risikosetting bygger ellers på forvaltningsmessig skjønn, delvis med utgangspunkt i «Laksvel».

Konkrete innspill til veiledende rammer i vedlegget

Slaktestørrelse: Dere etterlyser vitenskapelig dokumentasjon på hvorfor det er større risiko å behandle fisk på 5 kg enn på 4 kg.

Svar: Erfaring tilsier at jo større fisken er jo dårligere tåler den behandling. Dette erkjenner også TEKNA i sitt innspill.

Vi viser også til Ot.prp 98 (2008-2009) og den nye dyrevelferdsmeldingen (Meld. St. 8, 2024-2025) som diskuterer rammer for når det vil være mest forsvarlig å avlive framfor å behandle dyr.

På s. 98 i Ot- prp15 (2008-2009) står det bl.a. «Dersom det er tvilsomt om behandling kan gjennomføres på en forsvarlig måte og er egnet til å ivareta dyrets funksjonsevne og livskvalitet, kan det være nødvendig å avlive dyret.»

I kommentarutgaven til dyrevelferdsloven s.104 om § 9 står det bl.a. «Dersom dyrets liv skal avsluttes innen forholdsvis kort tid, er det i mange tilfeller vanskelig, eller umulig å rettfærdiggjøre at man lar dyret gjennomgå betydelige belastninger. Behandling som påfører dyret betydelige smerter eller stress i den hensikt å redde slakteverdien oppfyller ikke forsvarlighetskravet, jf.prp s.98.»

På s. 175 i dyrevelferdsmeldingen (Meld. St. 8, 2024-2025) står det: «Behandling mot lakselus kan være en stor påkjenning for oppdrettsfisken. Ved behov for behandling av fiskegrupper som har nådd slaktestørrelse, skal derfor slakting alltid vurderes som alternativ. I slike tilfeller bør terskelen for å behandle være høy. Spesielt gjelder dette i situasjoner der populasjonen har gjennomgått flere belastende behandlinger eller der en samlet vurdering tilsier at risiko ved behandling er høy.»

Konklusjon: Vi mener avsnittet i vedlegget er tilstrekkelig nyansert.

Hypighet av fiskehelsebesøk: Dere mener det er for strengt å kreve at en klinisk undersøkelse av fiskegruppen ikke skal være eldre enn 2-3 uker.

Svar: Vi mener det er god praksis at en klinisk undersøkelse ikke er eldre enn 2-3 uker. Dette er en veileder og ikke regelverkskrav. Dersom klinisk undersøkelse er mer enn 3 uker gammel, forventes det at dette begrunnes i journal.

Konklusjon: Vi vil bytte ut formuleringen «skal» med «bør».

Vurdering av sår: Dere synes det både er uhensiktsmessig og unødvendig å ta ut 60-150 fisk for å vurdere omfang av sår, og viser til andre måter å estimere innslag av sår.

Svar: Mattilsynet er enig i at det er innenfor god praksis, og ofte også vil gi et godt bilde på sår situasjonen, å estimere sår på andre måter enn gjennom uttak av et stort antall fisk. Dette har vi også skrevet i det samme avsnittet i vedlegget.

Konklusjon: Vi vil vurdere å *justere ordlyd slik at dette kommer tydeligere frem.*

Dere mener videre at veilederen er for lite nyansert i omtale og gradering av sår, bl.a. ved at det ikke tas hensyn til prognoser for heling av sår. Dere mener også at null-grense for store sår er urealistisk siden det alltid vil være fisk med sår av kategori 3 i merden.

Svar: Det er ikke vår hensikt å stanse all avlusing fordi enkeltfisk i merden har sår av kategori 3, men mener likevel at innslaget skal være lavest mulig, nær null prosent.

Konklusjon: *Vi vil se om det er grunnlag til å nyansere teksten så dette kommer tydeligere fram.*

Tid siden siste avlusing: Dere erkjenner at det er et godt prinsipp å ikke behandle mer enn en gang i måneden, men sier at dette er vanskelig å etterleve i mange deler av landet uten å risikere at lusesituasjonen på lokalitets- og områdenivå blir uholdbar. Dere viser til at fiskegrupper med god fysiologisk status ofte kan behandles oftere uten vesentlige konsekvenser. Dere viser også til at det er helhetsvurderingen, inkludert de kliniske vurderingene som er avgjørende. Dere mener av samme årsak at det også *kan* være forsvarlig med gjentatt behandling før det har gått to uker.

Svar: Vi gjentar det vi har skrevet tidligere, at dødeligheten under og etter avlusinger i dag er for høy, og at det er behov for endring av dagens praksis, herunder de forsvarlighetsvurderinger som gjøres i forkant av avlusinger. Det er en helhetlig vurdering som skal legges til grunn for belastende behandlinger som i seg selv innebærer en velferdsrisiko.

Dere mener videre at personlig melding fra Karin Pittman som grunnlag for vurderingen er i strid med Mattilsynets uttalte prinsipp om å basere beslutninger på vitenskapelig dokumentasjon.

Svar: Å sitere pers. comm. er ikke uvanlig i vitenskapelig litteratur. Denne må også ses i sammenheng med to vitenskapelige artikler: Sveen et al. 2019 og 2020 referert til som 3 og 4 under Kunnskapsgrunnlaget. Det er også vanlig å ha en «føre vår» tilnærming der sikker dokumentasjon mangler. Vi minner om at det i utgangspunktet er bransjen selv som har ansvar for å dokumentere hvor raskt hud og slim restitueres etter behandling.

Konklusjon: *Vi mener vedlegget er tilstrekkelig nyansert mht tid siden siste avlusing.*

Avlusings effekt: Dere er kritiske til krav om minimum 75% avlusingseffekt. Dere mener at dette vil medføre hardere og potensielt flere medikamentelle behandlinger, og at det i visse situasjoner kan være mer hensiktsmessig å fullføre behandling med redusert effekt for å minimere velferdsmessige belastninger på fisken, framfor å avbryte behandlingen.

Svar: Vi mener at forventet effekt skal være 75% ved igangsetting av en behandling. Vi fastholder at det bør være minimum 75% effekt under avlusing. I noen tilfeller vil det likevel kunne være forsvarlig å fortsette en behandling selv om avlusningseffekten er noe under 75%. Det ligger innenfor FHP sitt handlingsrom å gjøre en slik vurdering.

Konklusjon: *Vi mener vedlegget er tilstrekkelig nyansert mht avlusingseffekt.*

Nødslagt: Dere kommenterer at bruk/beredskap av bløggebåt er ikke nødvendigvis et mål for verken velferdsvurderingene eller resultat av en avlusing og at det kan være positivt å ha bløggebåt i beredskap.

Svar: Vi viser til eksempel 4 i veilederen som belyser problemstillingen. Fisk som likevel må nødslaktes under en avlusingsoperasjon skal telle som selvdød jf. stoppkriteriene i tabellen.

Konklusjon: Vi mener veilederen er tilstrekkelig nyansert på dette punktet.

Ferskvannsbehandling: Dere er kritiske til tabellen som omhandler ferskvannsbehandling, og viser til at den både lite praktisk og misvisende og at det finnes mer oppdatert kunnskap på området bl.a. i brønnbåtveilederen og tiltaksveileder for lakselus.

Svar og konklusjon: Mattilsynet har med basis i innspillene besluttet å fjerne tabellen for ferskvannsbehandling fra vedlegget.

Med hilsen

Inger Fyllingen
seniorrådgiver